

Solidarita členských zemí EU v plynové krizi dohodnuta? Kdo tady vlastně velí?

- CZ24 News | 28. července 2022

EU: Je to v Bruseli, lze jen unaveně konstatovat nad strategickým vítězstvím českého předsednictví, kterému se podařilo vyjednat případnou solidaritu členských zemí, kdyby se ukázalo, že zemního plynu je málo nebo že dodávky ruského plynu byly úplně zastaveny. Dohodnuto to je, to ano. Jen nevíme, co.

Velký odpor členských zemí zabránil tomu, aby samotná Evropská komise, tedy skupina osob formátu Jourová, rozhodla o závazném omezení spotřeby plynu o 30 procent proti průměru minulých pěti let. Nakonec to smí EK jenom navrhnout (a mnohem méně), ale projde to až po schválení nadpolovičním počtem členských zemí v Evropské radě. Podobně by se reagovalo na žádost o solidaritu, kterou by podalo nejméně pět zemí.

Z uvedeného je patrné, že vrcholná schůzka nejvyšších představitelů členských zemí by v tomto případě nerozhodovala jednomyslně, ale většinou, což je obvyklejší na ministerských úrovních. Naděje, že Maďarsko nakonec řekne ne, je tedy realistická, avšak zhola neplodná.

S tou solidaritou to nebude tak horké. Pro solidaritu se vyčlení ne 30, ale jen 15 procent obvyklé spotřeby. Jenže ono to nebude ani těch 15, ale spíš jen 10, protože do hry vstupuje spousta výjimek. Ostrovní státy pomáhat nemůžou – nejsou na společných trubkách – proto ani nemusí. Dejme tomu, že Malta nebo Irsko nebudou nikomu chybět, ale méně dá i velké Španělsko, přestože má dobré zásobování z Alžírska. To je však málo platné, protože Španělsko protlačí svou tenkou trubkou do Francie při nejlepší vůli jen 8 procent průměrné spotřeby.

Pobaltské státy, které spolu s Poláky tak statečně ženou ostatní do konfrontace s Ruskem, jsou závislé na dodávkách ruské elektřiny. Kdyby jim Putin pro změnu překous dráty, mohou si ponechat aspoň všechný plyn. Poláci patřili k hlavním odpůrcům povinných úspor, neboť se rozhodli pro závislost na solidaritě už před pár týdny. Zato Maďarsko řeklo otevřeně, že nikomu nic nedá; kdo chtěl plyn, mohl si ho objednat přímo v Moskvě. Ale s tím se počítalo.

Objemově největší závislost na ruském plynu má Německo, solidární plyn by proto byl směřován hlavně tam. U nás vládne představa, že Němci nás nedají, vláda vyjednala, že se o ně můžeme opřít. Je proto nejvyšší čas rozestavět kamery, aby zachytily, co to s nahnutým Německem udělá, až se o něj opřeme ještě my.

Velký německý průmysl však není smířen s tím, že jeho vláda je bezradná a kancléř Scholz spoléhá na šťastné ukončení války na Ukrajině z nějakého důvodu, do kterého sám nebude namočen. To se samozřejmě stát může, protože možnosti západní pomoci začínají být vyčerpány, prořídí ukrajinská armáda je doplňována občany odchycenými na ulici a na cestě je další ruská ofenzíva. Pro případ, že by se to nestalo, vyjednával bývalý německý premiér Gerhard Schröder cosi v Moskvě. Byl spatřen u centrály ropného koncernu Rosněft. Dmitrij Peskov, mluvčí ruského prezidenta Vladimíra Putina řekl, že setkání naplánováno není, ale nevyloučil „kontakt“.

Až tedy vypukne solidarita, bude to boj muže proti muži. Součástí bruselské dohody je i to, že vlády mají vyjednané právo vyhlásit stav ohrožení, a pak by šlo rozdávání stranou. Doufejme, že ty summity budou v přímém přenosu. Zrudlí premiéři se budou strkat v hloučcích a tahat za knoflíky od saka, jak potvrdí fotky pocuchaných účastníků tiskovek. Situace se bude měnit každým okamžikem. Mezitím

bude v ulicích pobíhat zmrzlé obyvatelstvo, které doma nikdo neudrží, když je tam stejné teplo jako venku. Dobře na tom budou jen energetické firmy (zvýší ceny), banky (budeme se topit v drahých dluzích) a novináři (bude o čem psát, dokud si ty noviny bude někdo kupovat).

Česko je jako obyčejně premiantem a má už uprostřed léta zásobníky naplněny z 80 procent, pochlubil se po úterním jednání ekonomických ministrů EU předsedající Jozef Síkela. Berme však vážně nenápadný dodatek, že plyn v českých zásobnících zaručuje jen přijatelnou „topnou sezónu“, byť ve svetrech a podvlíkačkách. Průmysl bude omezován nebo odstavován. Kdo konkrétně bude odstaven? Kdy? Na jak dlouho? To nikdo neví, respektive stejný ministr průmyslu a obchodu Síkela, který to má na starosti, váhá s rozdáváním peška.

Tomu se nelze divit, peklo by od té chvíle sídlilo přímo v jeho úřadě Na Františku. V domácí zabíjačce potenciálních postižených, v oné zoufalé snaze přesunout zlý osud na slabší kusy, by nastoupily pozitivní i negativní stimuly. Zkuste mu něco dát! Co na toho chlapa víme? Pak už je snadný krůček za hranu. Ne všichni jsou šikovní jako kamarádi ze stanu, a to se ještě nějaká měkkota půjde sama udat. Tohle ať si Síkela nechá, další aféry si tahle vláda nemůže dovolit. Ať radši nechá firmy v nejistotě.

Nevíme tedy, kdo to bude, ale začíná se ujasňovat rozsah ztrát. Hospodářská komora vytrvale opakuje, že třetina firem si s přerušením dodávek plynu neporadí. Některé z nich to možná ustojí, byť se ztrátami a dluhy, ale pětina prostě lehne. Podniky zkrachují, práce zmizí. Přejde pak ta práce jinam? Těžko. Iluze z doby, kdy se nad hromadami zakázek bědovalo: „Nejsou lidi!“, vystřídá tvrdá realita, že není co čeho píchnout. Nejsou příjmy, zatímco účty pekelně narůstají.

Už svatý Adam Smith, ve kterého všichni věříme, popsal na nejjednodušším příkladu výroby špendlíků, že bohatství národů se opírá o dělbu práce. A tak vedle těch, kdo padnou po zásahu vypnutým plynem, začnou, klekat i ti, komu zmizel dodavatel nebo odběratel. Možná ještě dokážou chvíli vrávorat se zadržným dechem, ale budou omezovat, co se dá. Spoustu zařízení jako jsou různé pece přitom jednorázovým vypnutím nevratně zničí. Naděje, že když jedna práce zmizí, najde se jiná, tak umře taky, byť ukázněně jako poslední.

Prezident Hospodářské komory Vladimír Dlouhý burcuje členstvo informacemi o marné snaze dosáhnout nějaké konkretizace očekávaných regulačních stupňů v plynové krizi. Teď to podrobně rozebíral v rozhovoru pro Mladou frontu Dnes (kdysi i mou redakcí, ale to už je včera). Zaujal mě tam příklad alternativního řešení. Existují prý firmy, které nabízejí náhradu plynu elektřinou z fotovoltaiických elektráren. Problém je, že jde o velkou investici, předpokládá to závazek na nějakých dvacet let. Má se však firma k tomu odhodlat, když za rok může být po krizi a nákladná investice byla zbytečná?

To je jen půlka problému. I kdyby odvaha k investici byla, v krizové atmosféře žádná banka velké peníze nepůjčí. Musela by se do toho zapojit vláda. Na stole je podpůrný program pro energetickou krizi v průmyslu za 21 miliard korun, ale vláda jej zatím odmítá, protože je drahý.

Není snad dobře, že vláda je v těžké době šetrná? Že spoří? Ale „spoří“ je možná příliš silné slovo. Až ministr financí Zbyněk Stanjura najde odvahu představit rozpočet na letošní rok, Babišovy schodky zblednou závistí. Nesmí taky zapomenout, že potřebujeme postavit jednu nebo dvě americké jaderné elektrárny. Ledaže bychom na ně neměli, protože napřed musíme nutně koupit a provozovat za prakticky nezjistitelnou astronomickou částku americké stíhačky, umožňující humanitární atomové bombardování nějaké hodně vzdálené země. Zdá se vám to divné? Už za bolševika se osvědčilo nejprve uvážít, kdo tady velí.

Když pětina podniků lehne a ostatní zareagují krizovým omezením produkce a propouštěním, naskočí nároky na pomoc v nezaměstnanosti. A protože platy ani zdaleka neporostou dvacetiprocentním nebo vyšším tempem jako inflace, musí se něco udělat s divokými účty za energie, nájmy, potraviny a kdovíco ještě. Ať už to vláda dá průmyslu, bankám, nebo lidem, účetně to vyjde na stejno. Na daně přitom musí zapomenout, když výroba stojí.

To budou opravdu zajímavé počty. Ukáže se, že od vlády se čeká víc, než že bude pronášet před kamerami svalnaté řeči o solidaritě a bezpečnosti nebo organizovat pod evropskou fanlí rodinné foto nejrozličnějších ministrů. Pokud ovšem není svéprávná a nepodléhá rozhodnutí různých opatrovníků, tu ve Washingtonu, tu v Berlíně, jindy zas v Bruselu. Přijedou ji zkontrolovat i přímo do Prahy.

AUTOR: Zbyněk Fiala